

Stoklar ve Hedge Accounting

Uluslararası finansal raporlama danışmanlığı projelerimizde karşımıza çıkan dikkat çekici sorulardan biri de stoklar, sabit kıymetler gibi parasal olmayan varlıkların riskten korunma muhasebesine konu edilip edilemeyeceği ile ilgili oluyor.

Konuyu biraz daha açacak olursak, işletmelerden; stokları yabancı para cinsinden fiyatlandığı ve IAS 2 ye göre stoklarını alış tarihindeki kurdan Türk Lirası para biriminde tutmak durumunda olduğu için, bu stoklarını fonlayan yabancı para kredilerinden kaynaklanan kur zararının (veya karının) aslında -stok satış tarihine kadar- gerçeği yansıtmayan gelir tablosu oluşturulmasına sebep olduğu yönünde gelen haklı şikayetler söz konusu.

Öncelikle belirtmekte fayda var. Stoklarının piyasalardaki fiyatlama riskini emtia türevleri ile tümüyle hedge eden işletmelerin IFRS 9 kapsamında “full fair value” hedge muhasebesi uygulamalarının önünde zaten bir engel yok. Bu noktada konuyu karmaşıklaştıran husus, stokların tüm fair value’sunu değil, kur değişimlerinin stok değeri üzerindeki etkisini dikkate alan döviz kuru risk bileşeni temelinde fair value hedge muhasebesi uygulama talepleri.

Bildiğiniz üzere, IFRS 9’a göre bir kalemin bir risk bileşenini hedge muhasebesine konu edebiliyoruz (IFRS 9 6.3.1). Fakat burada hassas nokta, hedge edilen kalemin değerinin risk bileşenine göre değişimi ile hedge eden aracın değerinin risk bileşenine göre değişimi arasındaki istatistik varyansın anlamlı olmasının yeterli olmadığı gerçeği. Bu yüzdendir ki kur değişimleri regresyon çizgisi açısından son derece anlamlı bir ilişki göstermesine rağmen, TL fonksiyonel para birimindeki işletmelerde, EUR endeksli bir riskten korunan kalemi USD endeksli bir riskten koruma aracı ile (veya tam tersi) hedge muhasebesine konu edemiyoruz.

Bunun sebebi, IFRS 9 B6.3.8 de açıkça belirtildiği üzere, tanımlanan risk bileşeninin ayrı olarak tanımlanabilir (“separately identifiable”) ve güvenilir biçimde ölçülebilir (“reliably measurable”) olması şartı.

Konuyu uzatmadan baştaki sorumuza dönelim:

“Bir işletme, stoklarının değerinin dolar para birimine göre değiştiğinden hareketle, USDTRY kurunun, stoklarının “separately identifiable” ve “reliably measurable” bir risk bileşeni olduğunu iddia ederek, USDTRY kur değişimlerinin stokları üzerindeki etkisini bilançooya almak suretiyle, bu stokları fonlayan bilançonun pasifindeki USD banka kredileriyle bir hedge muhasebesi kurup daha doğruyu yansıtan bir gelir tablosu gösterimine ulaşabilir mi?”

Öncelikle, çok benzer bir sorunun IFRIC'e 2019 yılında sorulmuş ve IFRIC'in de bu konuda 2019 Eylül ayında bir supporting document yayınlamış olduğunu belirtelim.

Soruya cevap verebilmek için ilk olarak bakacağımız nokta, USD para biriminin stokların separately identifiable ve reliably measurable bir risk bileşeni olup olmadığı. Özellikle IFRIC yönlendirmelerine bakacak olursak, USD para biriminin bu kriterleri sağlaması için söz konusu stokların global düzeyde sadece USD para birimine göre fiyatlanıyor olması gerekiyor. Diğer bir deyişle, söz konusu stoklar dünya genelinde USD para biriminde fiyatlanıyor ve USDTRY kur değişimi doğrudan doğruya (yada önemsiz bir gecikme süresi ("immaterial period lag") sonrasında) işletmenin stoklarının gerçeğe uygun değerine yansıyor ise USDTRY kuru söz konusu kriterleri sağlamış oluyor. Bu durumda işletme, stoklarına kur riskine yönelik gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi (fair value hedge accounting for foreign currency risk component) uygulayabilir ve bu stokları fonlayan USD borçlanmalarından gelen kur kazanç kayıplarıyla gelir tablosunda dengeleme imkanına kavuşabilir. Diğer yandan, zorunlu uygulama tarihi yaklaşmakta olan IFRS 18'in hedge accounting kazanç/kayıplarının gelir tablosunda gösterim ilkelerini hatırlatmakta fayda var.

Hatırlayanlar olacaktır, eski standard IAS 39 un 82. paragrafında stoklar, sabit kıymetler gibi finansal olmayan kalemlerin ya tüm riskler için (full fair value) ya da kur riskleri için hedge muhasebesine konu edilebileceği, zira diğer risk bileşenlerini ayırıştırmanın ve ölçümlemenin imkansız olacağı argümanı sunulmaktaydı. IFRS 9 bu kısıtlayıcı argümanı, "separately identifiable" ve "reliably measurable" kriterlerini getirerek aşmış oldu. IFRS 9 BC6.176 dan itibaren başlayan paragraflarda IASB'nin finansal olmayan kalemlerde risk bileşeni tanımlama ve hedge muhasebesi uygulamaya yönelik bakış açısını okuyabilirsiniz.

Sabit kıymetlere gelince. Bu makalemizde yer verdiğimiz tüm ilke ve kurallar sabit kıymetler için de geçerli. USD (veya başka herhangi bir) para biriminin bir işletmenin herhangi bir sabit kıymetinin "separately identifiable" ve "reliably measurable" risk bileşeni olabilir mi sorusunun yanıtını da sizlere bırakalım.

Son olarak, finansal olmayan kalemlerine hedge muhasebesi uygulayan işletmelerin IFRS 7 nin özellikle 22A ve 22C paragraflarına uygun şekilde risk yönetim stratejisini ve bu stratejiyi nasıl uyguladığını finansal tablo okuyucularına tatmin edici şekilde açıklaması gerekliliğini vurgulayalım.

International Financial Advisory